

УДК 351.86

Ю. С. Дмитренко,
науковий співробітник,
Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Y. Dmitrenko,
Researcher, Scientific and Methodological Centre of Personnel Policy of the Ministry of Defense of Ukraine

ORGANIZATIONAL-LEGAL MECHANISM OF STATE REGULATION OF POLYGRAPH TECHNOLOGIES USAGE IN UKRAINE

У статті зазначається, що у зв'язку із відсутністю державного регулювання застосування поліграфічних технологій в Україні виникає необхідність ввести до складових сектору безпеки і оборони Інспекцій з питань застосування поліграфічних технологій. Автор визначає правову базу їх застосування, функціонування, основні завдання, зміст та організацію діяльності. Також автором визначається структура, фінансування та підпорядкування Інспекцій застосування поліграфічних технологій. Контроль за діяльністю Інспекцій пропонується здійснювати через Міжвідомчу комісію з питань застосування поліграфічних технологій, що буде головною інституцією у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та реалізації державної політики у сфері застосування поліграфічних технологій. Впровадження цих заходів підвищить ефективність управління у сфері державної безпеки.

The article specifies that due to the lack of state regulation of polygraph technologies usage in Ukraine there is a necessity to introduce the Inspections on the usage of polygraph technologies to the components of the security and defense sector. The author defines the legal basis of the application of such inspections, functioning, main tasks, meaning and organization of activity. The author also determines the structure, financing and subordination of the Inspections on the usage of polygraph technologies. The control over the activity of the Inspections is proposed to be carried through the Interdepartmental Commission on the usage of polygraph technologies that will be the main institution in the system of central executive authorities on the issues of formation and implementation of state policy in the field of the application of polygraph technologies. Implementation of these measures will increase the efficiency of management in the field of state safety.

Ключові слова: поліграф, сектор безпеки і оборони, державна безпека, Інспекція, Міжвідомча комісія, застосування поліграфічних технологій.

Key words: polygraph, the security and defense sector, state safety, Inspection, the Interdepartmental Commission, the application of polygraph technologies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Аналіз теоретичних і практичних проблем організації державного регулювання застосування поліграфі-

чних технологій в Україні неможливий без вивчення загальних питань і принципів управління державою. Формування та реалізація в Україні політики у сфері державної безпеки сьогодні є чи не найголовнішою сферою ефективного управління суспільством, що трансформується. За принципово нових для України умов

підхід до розуміння сутності змісту та мети державного управління і політики у сфері державної безпеки свідчить актуальність дослідження [1]. Тому, враховуючи реалії сьогодення, питання застосування поліграфічних технологій є одним із важливих механізмів забезпечення державної безпеки. Проте державне регулювання застосування поліграфічних технологій в Україні відсутнє. У зв'язку з цим постала необхідність створення Міжвідомчої комісії при Раді національної безпеки і оборони (МК), яка стане головною інституцією у системі центральних органів виконавчої влади з питань формування та реалізації державної політики у сфері застосування поліграфічних технологій.

Також необхідно ввести до складових сектору безпеки і оборони Інспекцій з питань застосування поліграфічних технологій, діяльність яких буде контролюватися вищезазначеною Міжвідомчою комісією.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Питання державного регулювання розглядалися у роботах провідних вітчизняних вчених, а саме: А.С. Сіцинським, В.М. Рижих, Г.П. Ситник, Н.В. Грицяк, Г.А. Злобіним, В.М. Тертишник, Г.Г. Андреєвим, М.Г. Любарським, Т.Р. Морозовою, О.І. Мотляхом, О.А. Назаровим та іншими. Незважаючи на значну кількість наукових публікацій по проблематиці застосування поліграфічних технологій в Україні, на сьогоднішній день питання створення єдиного державного органу, що здійснюватиме регулювання застосування поліграфічних технологій в секторі безпеки і оборони України не розглядалось.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є удосконалення організаційного-правового механізму державного регулювання застосування поліграфічних технологій в Україні

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Серед теоретико-методологічних проблем забезпечення національної безпеки найважливіше місце займає проблема визначення співвідношення її складових: особистої, громадської та державної безпеки. Інтереси особистості, суспільства і держави є взаємозалежними, оскільки, по-перше, непорушність конституційного ладу, політична, економічна і соціальна стабільність, що є інтересом держави, підтримуються інтересом суспільства в досягненні і підтримці суспільної злагоди й інтересом особистості в реалізації прав і свобод; по-друге, інтерес особистості в забезпеченні особистої безпеки підтримується інтересом суспільства у зміцненні демократії, державотворення й інтересом держави в безумовному забезпеченні законності і підтриманні правопорядку. Тому, забезпечуючи захист інтересів окремих осіб, тобто приватних інтересів, які мають більш-менш загальне значення, здійснюється захист і національних інтересів — виз-

начальних потреб суспільства і держави, що мають публічний характер. З іншого боку, лише за умови захисту стратегічно важливих національних інтересів і нормального функціонування державного механізму може бути гарантована безпека окремої особи. Зокрема в контексті забезпечення державної безпеки значної актуальності набуло питання впровадження нових методів отримання інформації, серед яких важливе місце займає проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфу. Тому з метою упорядкування заходів державного регулювання в цій сфері нагальною потребою сьогодення є створення Інспекцій з питань застосування поліграфічних технологій в секторі безпеки і оборони [2; 3].

Пропонуємо розглянути правову базу застосування ІЗПТ, її основні завдання, зміст та організацію діяльності, коло повноважень, функцій, структуру, фінансування та порядок підпорядкування в Міністерстві оборони України (МО України).

1. ІЗПТ МО України є контролюючим органом МО України, діяльність якого спрямовується і координується Міністром оборони України. ІЗПТ МО України здійснює державне регулювання за діяльністю штатних поліграфічних підрозділів МО України та ЗС України.

2. ІЗПТ МО України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України та указами Президента України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, наказами МО України, іншими актами законодавства.

3. Основними завданнями ІЗПТ МО України є:

— реалізація державного регулювання за діяльністю структурних підрозділів МО України, які застосовують у своїй діяльності поліграфічні технології, на підставі ліцензій, виданих у визначеному законодавством порядку;

— внесення на розгляд Міністра оборони України пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначеній сфері.

4. ІЗПТ МО України відповідно до покладених на неї завдань:

— узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, нормативно-правових актів міністерства та в установленному порядку подає їх Міністрові оборони України;

— здійснює контроль за виконанням суб'єктами, які здійснюють опитування з використанням поліграфу положень Конституції, законів України та інших нормативно-правових актів з питань застосування поліграфічних технологій;

— вивчає роботу органів управління з використанням поліграфу в МО України під час реалізації ними державної політики у сфері застосування поліграфічних технологій, ефективності управління суб'єктами, які здійснюють опитування з використанням поліграфу;

— здійснює інспектування суб'єктів, які проводять опитування з використанням поліграфу з метою виявлення порушень вимог законодавства щодо проведення опитування з використанням поліграфу і державних стандартів застосування поліграфічних технологій та запобігання таким порушенням;

— здійснює методичне керівництво і координацію роботи органів управління застосування поліграфічних технологій в МО України з питань організації і проведення контрольних заходів та атестації штатних поліграфічних підрозділів;

— здійснює планові заходи державного нагляду (контролю) у системі застосування поліграфічних технологій з періодичністю залежно від ступеня ризику від провадження господарської діяльності із застосування поліграфічних технологій;

— здійснює методичне керівництво з питань дотримання вимог стандартів застосування поліграфічних технологій;

— аналізує роботу суб'єктів, які проводять опитування з використанням поліграфа щодо дотримання ними нормативно-правових актів у галузі застосування поліграфічних технологій, вимог стандартів поліграфічних технологій, дає оцінку відповідності їх діяльності вимогам державних стандартів, вносить пропозиції щодо усунення негативних і поширення позитивних тенденцій у розвитку застосування поліграфічних технологій;

— своєчасно інформує органи управління у сфері застосування поліграфічних технологій діяльністю про строки і наслідки проведення перевірок підпорядкованих їм суб'єктів, які проводять опитування з використанням поліграфа;

— вживає необхідних заходів відповідно до законодавства для усунення виявлених порушень і недоліків;

— здійснює розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю ІЗПТ МО України;

— бере участь у підготовці і розгляді проектів рішень з питань реформування у сфері застосування поліграфічних технологій, прогнозування розвитку системи застосування поліграфічних технологій та її організаційно-правового забезпечення;

— здійснює контроль та бере участь у моніторингу якості підготовки спеціалістів поліграфа;

— здійснює інші повноваження, визначені законом.

5. ІЗПТ МО України з метою організації своєї діяльності:

— забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті ІЗПТ МО України;

— здійснює добір кадрів в апарат ІЗПТ МО України, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників апарату ІЗПТ МО України;

— організовує планово-фінансову роботу в апараті ІЗПТ МО України, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів та забезпечує організацію вдосконалення бухгалтерського обліку в установленому законодавством порядку;

— організовує ведення діловодства та архівне зберігання документів в апараті ІЗПТ МО України відповідно до встановлених правил.

6. ІЗПТ МО України для виконання покладених на неї завдань має право:

— залучати в установленому порядку до виконання окремих робіт, спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), а також вчених і фахівців (за згодою);

— отримувати безоплатно від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також від громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на неї завдань;

— скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до її компетенції;

— користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами;

— безперешкодно відвідувати штатні поліграфічні підрозділи, отримувати від їх керівників пояснення, матеріали та інформацію, необхідні для виконання покладених на неї завдань.

7. ІЗПТ МО України під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, а також підприємствами, установами та організаціями.

8. ІЗПТ МО України у межах повноважень, передбачених законом, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів Президента України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів МО України видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

9. ІЗПТ МО України очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Міністром оборони України.

10. Голова ІЗПТ МО України:

— очолює ІЗПТ МО України, здійснює керівництво її діяльністю, представляє ІЗПТ МО України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні;

— вносить на розгляд Міністра оборони України пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю суб'єктів, з питань застосування поліграфічних технологій та розроблені ІЗПТ МО України проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, а також визначає позицію щодо проектів, розробниками яких є інші міністерства;

— вносить на розгляд МО України проекти нормативно-правових актів МО України з питань, що належать до компетенції ІЗПТ МО України;

— організовує та контролює виконання в апараті ІЗПТ МО України Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, наказів МО України з питань, що належать до сфери діяльності ІЗПТ МО України, та доручень МО України;

— подає МО України для затвердження плани роботи ІЗПТ МО України;

— звітує перед МО України про виконання планів роботи ІЗПТ МО України та покладених на неї завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності ІЗПТ МО України, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

— подає на розгляд МО України пропозиції щодо призначення на посаду та звільнення з посади своїх заступників;

— розподіляє обов'язки між своїми заступниками;

— затверджує положення про самостійні структурні підрозділи апарату ІЗПТ МО України;

— забезпечує взаємодію ІЗПТ МО України із визначеним МО України структурним підрозділом в апараті МО України, відповідальним за взаємодію з ІЗПТ МО України;

— забезпечує дотримання встановленого МО України порядку обміну інформацією між МО України і ІЗПТ МО України та вчасність її подання;

— призначає на посаду та звільняє з посади за погодженням з МО України керівників і заступників керівників самостійних структурних підрозділів апарату ІЗПТ МО України;

— призначає на посаду та звільняє з посади у порядку, передбаченому законодавством про державну службу, державних службовців апарату ІЗПТ МО України;

— приймає на роботу та звільняє з роботи в порядку, передбаченому законодавством про працю, працівників апарату ІЗПТ МО України;

— вирішує в установленому порядку питання щодо заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців та працівників апарату ІЗПТ МО України, присвоює їм ранги державних службовців (якщо інше не передбачено законом);

— вносить МО України в установленому законодавством порядку подання щодо представлення державних службовців та працівників апарату ІЗПТ МО України до відзначення державними нагородами;

— забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням в апараті ІЗПТ МО України;

— забезпечує виконання ІЗПТ МО України наказів та доручень МО України з питань, що належать до сфери діяльності ІЗПТ МО України;

— утворює комісії, робочі та експертні групи;

— скликає та проводить наради з питань, що належать до його компетенції;

— підписує накази ІЗПТ МО України;

— дає в межах повноважень, передбачених законом, обов'язкові для виконання державними службовцями і працівниками апарату ІЗПТ МО України доручення;

— приймає в установленому порядку рішення про розподіл бюджетних коштів, розпорядником яких є ІЗПТ МО України;

— здійснює інші повноваження, визначені законом.

11. Голова ІЗПТ МО України має двох заступників, у тому числі одного першого, які призначаються на посаду та звільняються з посади МО України за поданням Голови ІЗПТ МО України.

12. Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції ІЗПТ МО України, обговорення найважливіших напрямів її діяльності у ІЗПТ МО України може утворюватися колегія.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у ІЗПТ МО України можуть утворюватися інші постійні або тимчасові консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи.

Рішення про утворення чи ліквідацію колегії, інших постійних або тимчасових консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджує Голова ІЗПТ МО України.

13. Граничну чисельність державних службовців та працівників ІЗПТ МО України затверджує МО України.

Структуру апарату ІЗПТ МО України затверджує її Голова за погодженням з МО України.

Штатний розпис, кошторис апарату ІЗПТ МО України затверджує її Голова за погодженням з Департаментом фінансів МО України.

14. ІЗПТ МО України є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Казначейства.

Координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України є Рада національної безпеки і оборони України (РНБО). Як визначено у Стратегії національної безпеки України неефективність системи забезпечення національної безпеки і оборони України обумовлена: інституційною слабкістю, непрофесійністю, структурною незбалансованістю органів сектору безпеки і оборони; недостатністю ресурсного забезпечення та неефективного використання ресурсів у секторі безпеки і оборони [4]. Проте, одним із завдань РНБО є розробка та розгляд на своїх засіданнях питань, які відповідно до законодавства належать до сфери національної безпеки і оборони, та подання пропозицій Президентові України. Внутрішня будова Апарату РНБО може змінюватися в залежності від загроз національній безпеці та оборони, а також завдань, які постають перед РНБО на конкретному етапі національного державотворення. Зазначене підтверджує й оптимізація структури Апарату РНБО Президентом у квітні 2017 року. Указом Президента України від 14 квітня 2017 року № 109 було визначено нову оптимізовану структуру Апарату РНБО [5], проте питання застосування поліграфічних технологій залишилося поза увагою. У зв'язку з цим автор пропонує ввести до структури Апарату РНБО Міжвідомчу комісію з питань застосування поліграфічних технологій.

Основними завданнями Міжвідомчої комісії з питань застосування поліграфічних технологій є підготовка Раді національної безпеки і оборони України пропозицій щодо:

— концептуальних засад, пріоритетних напрямів та рішень з питань державного регулювання застосування поліграфічних технологій;

— реалізації науково-технічної, інвестиційної та інноваційної політики у сфері застосування поліграфічних технологій;

— удосконалення координації та контролю діяльності органів виконавчої влади у сфері реалізації державного регулювання застосування поліграфічних технологій;

— проектів нормативно-правових актів, концепцій, державних програм, міжнародних договорів України з питань реалізації державного регулювання застосування поліграфічних технологій;

— проекту Закону України про Державний бюджет України за статтями, пов'язаними із забезпеченням національної безпеки і оборони України, зокрема фінансуванням потреб у сфері застосування поліграфічних технологій, розробленням, виробництвом, модернізацією технічних засобів, підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації фахівців;

— вирішення проблемних питань реалізації застосування поліграфічних технологій.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Розвинено організаційний механізм державного регулювання застосування поліграфічних технологій в Україні. Запропоновано правову базу, функціонування, основні завдання, зміст та організація Інспекції з питань застосування поліграфічних технологій. Визначено коло повноважень, структура, фінансування та підпорядкування Інспекції з питань застосування поліграфічних технологій на прикладі введення її до складу силової складової сектору безпеки і оборони України, а саме у Міністерстві оборони України. Також існує необхідність створення відповідної інституції при Раді національної безпеки і оборони України, що буде здійснювати державне регулювання в сфері застосування поліграфічних технологій в Україні.

Таким органом повинна стати Міжвідомча комісія з питань застосування поліграфічних технологій, яка з одного боку, буде контролювати та координувати діяльність Інспекцій в секторі безпеки і оборони України, а з іншого боку, буде здійснювати регулювання застосування поліграфічних технологій на державному рівні. В подальшому діяльність Інспекцій з питань застосування поліграфічних технологій буде здійснюватися на основі Положення про порядок та організацію застосування поліграфічних технологій в Україні, що введеться в дію рішенням Міжвідомчої комісії.

Література:

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці / О.С. Власюк. — К.: НІСД, 2016. — 528 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Vlasuk-fin-99d56.pdf>

2. Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 трав. 2015 р. "Про Стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

3. Глобальна та національна безпека: підручник / Авт. кол.: В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянюк; за заг. ред. Г.П. Ситника. — Київ: НАДУ, 2016. — 784 с.

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року "Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України" від 14 березня 2016 р. № 92 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.

5. Про деякі питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс]. — Указ Президента України від 14 квітня 2017 р. № 109. — 2017. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/1092017-21702>

References:

1. Vlasjuk, A. S. (2016), "The national security of Ukraine: evolution of domestic policy", available at: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Vlasuk-fin-99d56.pdf> (Accessed 8 May 2017).

2. The decision of the Council of national security and defense of Ukraine (2015), The Decree of The President of Ukraine "Strategy of national security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (Accessed 8 May 2017).

3. Abramov, V.I. Sytnik, G.P. and Smolenak, V.F. (2016), Global and national security, NADU, Kyiv, Ukraine.

4. The Decree of the President of Ukraine (2016), "The concept of development of the security sector and defense of Ukraine", available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (Accessed 10 May 2017).

5. The Decree of the President of Ukraine (2017), "About some questions of the office of the national security Council and defense of Ukraine", available at: <http://www.president.gov.ua/documents/1092017-21702> (Accessed 10 May 2017).

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73